

לבעור בלי לשרוף

1. תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף לג ע"ב:

ישבו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, וישב איתם יהודה בן גרים. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו: תיקנו שווקים, תיקנו גשרים, תיקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתיקנו - לא תיקנו אלא לצורך עצמם: תיקנו שווקין - להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות. אמרו: יהודה שעילה - יתעלה, יוסי ששתק - יגלה לציפורי, שמעון שגינה - ייהרג...

הלכו והתחבאו במערה... ישבו שתיים עשרה שנה במערה. בא אליהו ועמד על פתח המערה, אמר: מי יודיע לבר יוחאי שמת הקיסר ובטלה הגזירה? יצאו וראו אנשים חורשים וזורעים. אמר: מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה? כל מקום שנותנים עיניהם בו - מיד נשרף. יצאה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם? חיזרו למערתכם. חזרו. ישבו 12 חודש. אמרו: משפט רשעים בגיהנום 12 חודש. יצאה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם. יצאו. כל מקום ששרף רבי אלעזר, ריפא ר' שמעון. אמר לו בני, די לעולם אני ואתה. בערב שבת בין השמשות ראו זקן שרץ ואוחז בשני ענפי הדס. אמרו לו: בשביל מה הענפים? אמר להם: לכבוד שבת. שאלוהו: והלא מספיק לך הדס אחד? ענה להם: אחד כנגד ז'כור' ואחד כנגד 'שמור'. אמר ר' שמעון לבנו: ראה כמה חביבין מצוות על ישראל. נתיישבה דעתם.

2. תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף לג-לד:

אמר: הואיל והתרחש לי נס, אלך ואתקן דבר. דכתיב: "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם עִיר שְׁכָם", ואמר רב: שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו. "וַיַּחֲסֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר", אמר רב: מטבע תיקן להם; ושמואל אמר: שווקים תיקן להם; ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם. אמר: היש דבר שצריך תקון? אמרו לו: יש מקום שיש בו ספק טומאה ויש צער לכהנים להקיפו. אמר: היש אדם היודע שהייתה מוחזקת כאן טהרה? אמר לו זקן אחד: כאן קיצץ בן-זכאי תורמסי תרומה. עשה גם הוא כן, כל מקום שהיה קשה - טיהרו, וכל מקום שהיה רפה - ציינו.

3. תלמוד בבלי, מסכת סוכה, דף מה ע"ב:

ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי - מיום שנברא העולם ועד עכשיו... ראיתי בני עלייה והן מועטין, אם אלף הן - אני ובני מהן, אם מאה הם - אני ובני מהן, אם שנים הן - אני ובני הן.

4. תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף ל"ה עמוד ב:

ואספת דגנך מה ת"ל לפי שנאי (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפידך" יכול דברים ככתבן? ת"ל "ואספת דגנך", הנהג בהן מנהג דרך ארץ. דברי ר' ישמעאל. ר"ש בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח. תורה מה תהא עליה?... אמר אבבי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן.

5. רמב"ם, הלכות דעות, פרק ראשון הלכה ד:

הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו לפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותם ומכוין אותם בדרך האמצעית כדי שיהא שלם בגופו.

6. רבנו בחיי, חובות הלבבות ג', ג:

כי האדם מחובר מנפש וגוף, ובמידותיו מה שיביאהו להתמכר להנאות ולשקוע בתאוות הבהמיות ולנתק קשר השכל מעליו, ויש בו מידות שיביאהו למאוס בעולם ולהניח ישובו, מפני התהפכות עניניו בו והתמדת הפגעים והיגונות עליו, ולנטות אל עולם השכל העליון. ושתי העצות אינן משובחות, מפני שהאחת מביאה להפסדת סדר העולם, והשנית מביאה להפסדת עניני האדם בעולם הזה ובבא. ומחמלת הבורא יתעלה ועוצם טובתו על האדם שחננו מה שיתקן בו עניניו ויכוננו בו דרכיו בשני העולמים **בסדר אמצעי בין השכל והתאוה**, והיא התורה הנאמנה...

7. כוזרי, מאמר שני, נ:

אמר החבר: התורה האלוקית אינה מצוה אותנו על פרישות, אלא על **איזון ונתינה לכל כוח מכוחות הנפש והגוף את חלקו בצדק בלי הפרזה**, כי ההפרזה בכוח אחד היא קיפוח כוח אחר... לכן צום ממושך אינו עבודת ה' למי שתאוותיו חלשות ורפויות וגופו חלש. אדרבה **ההתענגות** היא כאן תרופה נגדית ו[אמצעי של] זהירות. גם להמעייט בממון אינה עבודת ה' כאשר הוא מזדמן בהיתר ובקלות והרווחתו אינה מסיחה אותו מן הלימוד והעשייה. כל שכן לבעל משפחה ובנים המקווה להוציאו על מה שמשביע את רצון אלוקים. אדרבה, ראוי לו יותר **להרבות ממון**.

8. רמב"ם, שמונה פרקים, פרק ד':

ובזאת הבחינה בחון רוב המצוות ותמצאן כולן, שהן מלמדות ומרגילות כחות הנפש... וכן "מפני שיבה תקום והזרת פני זקן" (ויקרא יט לב) "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ יב) "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך" (דברים יז יא) עד שתסור תכונת העזות ותגיע תכונת הבושת. ואחר כך, הרחק מן הקצה האחרון, רצוני לומר, מרוב הבושת, ואמר "הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא י"ט י"ז) "לא תגורו מפני איש" (דברים א' י"ז) עד שיסור רוב הבושת גם כן וישאר בדרך האמצעי...

9. הקדמת הרמב"ם למסכת אבות:

והתחילו לענות גופותיהם בכל מיני ענוי, וחסבו שהם קנו לעצמם מעלה, ועשו טוב, ושבזה יתקרב האדם לה'; כאלו ה' שונא את הגוף, ורוצה להמיתו ולאבדו. והם לא ידעו שאלו הפעולות רעות, ושבחן תשג פחיתות מפחיתיות הנפש.

10. ויקרא כ':

[יז] ואיש אשר יקח את-אחותו... חסד הוא...

11. תלמוד בבלי, מסכת בבא מציעא, דף פג ע"ב (תרגום מקוצר):

ר' אלעזר ב"ר שמעון מצא את נציג המלכות שתופס גנבים. אמר לו: איך אתה יודע מי גנב, הרי הם מסתתרים בחשיכה? אולי אתה תופס את הצדיקים ומשאיר את הרשעים? אמר לו: ומה אעשה, זו גזירת המלך. אמר לו: אלמד אותך מה לעשות. תבוא בשעות הצהריים לחנות ואם ראית איש ששותה יין ומנמנם, תשאל עליו. אם הוא תלמיד חכם, זה משום שהוא למד מוקדם בבוקר ולכן הוא עייף. אם הוא פועל, זה כיוון שעשה את עבודתו. אם הוא לא אחד מהם, כנראה שהוא גנב. שמעו את עצותי בבית המלך ומינו אותו לתפוס את הגנבים. שלח לו ר' יהושע בן קרחה: חומץ בן יין, עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה? שלח לו: קוצים אני מכלה מן הכרם. שלח לו: יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו.

12. שיחות הראי"ה, עמ' 318:

...עמד אותו גאון וצדיק רבי יעקב משה חרל"פ ז"ל, ופתח בדברי הספד נרגשים ביותר, כשפניו שטופי דמעה וכולו משתוחח תחת עצמת כאב סילוקו של הרב. בחרדת-קודש סיפר, על המראה הגדול, אשר זכה לו באישון-לילה, בנסיעתו עם הרב בגליל, בחורף תרע"ד: התעוררתי באמצע הלילה, וראיתי את הרב נישא בסערת רוח, הלך ושוב לאורך החדר. נחרדתי והתרוממתי. והנה ניגש אלי ואחז בי, ידיו היו קרות כקרח, ופניו בערו-זהרו כלפידים, ומפיו פרצו דברי להבה: 'ר' יעקב משה, איך ווער פארברענט פון אהבת השם! (אני נשרף מאהבת השם!).'

13. עולת ראייה חלק ב, עמ' ח-ט:

לא תוכל להכחיש עצמת מעלתה ואורה, הנשמה המאירה תמיד, המלאה תמיד שלהבת אש קודש וצמאון אלקי עליון.

14. מאמרי ראי"ה, "על במוותינו חללים":

אחים חביבים - שונאים, נשמות קדושות - משוקצות כטומאת הנדה. אוי מה היה לנו! והאומה העזה שבאומות קנאית היא ונוקמת, נוקמת היא בקנאה קשה כשאל מעוכרי חייה, לא תשא פני כל, את אחיה לא תכיר ואת בניה לא תדע. עוד חי בלבה קול הכרוז של הרועה הראשון: "כה אמר ד' אלהי ישראל, שימו איש חרבו על ירכו, עברו ושובו משער לשער במחנה, והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו". יודעת היא האומה, בידיעה פנימית, אינסטינקטיבית, שאינה חסרה גם אצל בעלי החיים כולם, ש"הפורשים מדרכי ציבור, שהם כבני חורין לעצמן כבני בלי דת" (לשון השו"ע), ממיתים הם את נשמתה, נוטלים הם ממנה את המזון המחיה אותה, המשיב את רוחה, - והם הם הנם אויביה, אויבי נשמתה, שונאיו של מקום, שונאי ד' אלהי ישראל השוכן בקרבה, שהוא אל-חייה. ובזעם תקפץ רחמיה, למען עמדתה וקיומה, - כדי להחזיק את נשמתה לדור דורים...

אבל עם זה יש לנו קורטוב של נוחם, כי בנינו אלה, אם כי נדחים הם, דחיון-רוח נורא מאד, הם נכנסין בכל מלא נשמתם בצרתן של הציבור, הצרה האומית נוגעת עד נימי לבם היותר פנימיים, ובשום אופן לא יחשבו בלבם שהם בכלל "כאילו אינו מהם". אמנם אין הדעה מתקררת עדיין לגמרי...

אמנם לאושר-אסוננו או יכולים להספיד, כחפץ לבנו, על החללים החביבים הללו, מבלי להתחשב כלל עם הרוח הזר המרחף על דגל בני גילם... בני מזל אנו לדמעות, מוצלחים אנו שהבנים היקרים הללו נהרגו בידי נכרים... אבל אוי אוי לנו, אם באושר כזה אנו מוכרחים להשתמש...

15. הראי"ה קוק, אגרת תקנה:

יאמין לי כבוד גאונו: גם רובם של החיצונים שמחבבים אותי יודעים ומכירים, שחס וחלילה איני מהם... וב"ה אני עושה קולות ורעשים על הטומאה במקום הנצרך, אלא שאני מדבר את דברי בסדר ובנחת...